Ганна Бабчанок

ВОПЫТ ВЫКАРЫСТАННЯ РЭГІЯНАЛЬНАГА ФАЛЬКЛОРУ Ў ПАЗАШКОЛЬНАЙ РАБОЦЕ Ў АСІПОВІЦКІМ РАЁНЕ МАГІЛЁЎСКАЙ ВОБЛАСЦІ

Anna Babchanok

THE EXPERIENCE OF REGIONAL FOLKLORE USAGE IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN THE OSIPOVICHI DISTRICT, MOGILEV REGION

У гэтым артыкуле раскрываецца спецыфіка і змест выкарыстання рэгіянальнага фальклору Беларускага Падняпроўя ва ўстановах культуры і дадатковай адукацыі Асіповіцкага раёна Магілёўскай вобласці.

This article deals with the specifics of the use and maintenance of local folklore of Belarusian Dnieper region in culture and additional education establishments in Osipovichi district, Mogilev region.

Свядомая нацыя не мае права зняважаць ці, тым больш, забываць пра сваё мінулае. Павага да старэйшага пакалення і добрае веданне мінулага краю, прага да вывучэння яго гісторыі – гэта ледзь не асноўныя рысы, па якіх можна дакладна меркаваць пра культурны, маральны і этнаэкалагічны ўзровень побыту народа. У пошуках шляхоў фарміравання маральных каштоўнасцей падлеткаў беларускае грамадства XXI стагоддзя ўсё часцей звяртаецца да фальклору як да найважнейшай формы адлюстравання нацыянальнага характару, гістарычных і культурных каштоўнасцей народа.

Фалькларыстычная дзейнасць мае сваю спецыфіку. Кожная мясцовасць мае сваю гісторыю, самабытную і непаўторную культурную і прыродную спадчыну. Фальклор дае магчымасць звярнуць увагу на карані – на асабісты радавод, этнаграфічна-культурныя асаблівасці рэгіёна, вобласці, рэспублікі. Арганічнае злучэнне гісторыі, культуры, фальклору і традыцый сям’і, малой радзімы, краіны фарміруе духоўнае адзінства, якое павінна прыняць, усвядоміць і засвоіць моладзь. Дапамагчы ім у гэтым галоўная задача не толькі ўстаноў адукацыі, але і іншых пазашкольных устаноў: цэнтраў творчасці, устаноў культуры, бібліятэк і г.д. З гэтай мэтай у рэспубліцы ладзяцца розныя творчыя конкурсы, акцыі, якія дапамагаюць падлеткам па-новаму ўбачыць традыцыі і абрады беларусаў, аб’екты гісторыі, культуры сваёй мясцовасці, далучыцца да творчага пошуку, праявіць сябе ў розных сферах дзейнасці.

Пры правядзенні любога выхаваўчага мерапрыемства з выкарыстаннем фальклору неабходна: а) нарматыўнае афармленне яго дзейнасці (загад, праграма, палажэнне і інш); б) арганізацыйна-кіраўнічае забеспячэнне (правядзенне сходаў, давядзенне сутнасці мерапрыемства, яго задач, кантроль за ходам працы); в) фінансава-гаспадарчае забеспячэнне (набыццё неабходных матэрыялаў, абсталявання); г) праграмна-метадычнае забеспячэнне (музычнае суправаджэнне, сцэнарый і г.д.).

Пры арганізацыі фальклорных мерапрыемстваў неабходна прытрымлівацца наступных асноўных прынцыпаў:

1. Выкарыстанне сістэмнага падыходу, які дазваляе сканструяваць найбольш аптымальную структуру мерапрыемства, дзейнасць усіх зацікаўленных асоб.
2. Псіхолага-педагагічнае суправаджэнне мерапрыемтваў. Вызначэнне погляду аўдыторыі, выяўлення прычын яго змянення.
3. Выкарыстанне новых тэхналагічных сродкаў. Сучасныя мультымедыйныя тэхналогіі дапамагаюць атрымаць новыя цікавыя эфекты псіхолага-педагагічнага ўздзеяння.
4. Музычнае афармленне мерапрыемства з’яўляецца важным паказчыкам яго якасці. Яно павінна адпавядаць мэтам і зместу.
5. Мастацкае аздабленне залы адыгрывае важную ролю ў падрыхтоўцы і правядзенні мерапрыемства з выкарыстаннем фальклору.
6. Суправаджэнне мерапремства адпаведнай рэкламай.
7. Улік узросту вучняў пры арганізацыі і правядзенні мерапрыемстваў. Гэта дапаможа адысці ад простай апекі над дзецьмі і стварыць неабходныя ўмовы для развіцця асобы.
8. Захаванне прынцыпаў арганізацыі мерапрыемстваў для вучняў сярэдняга школьнага ўзросту: інфармацыйная насычанасць, эмацыянальнасць, масавасць, дыялагічнасць, пераемнасць і паслядоўнасць далучэння дзяцей да каштоўнасцяў культуры, фальклору, фарміраванне ў іх вопыту сацыяльнага ўзаемадзеяння, добраахвотнасць удзелу.

Вырашальная роля ў арганізацыі фальклорнай працы сярод падлеткаў належыць настаўніку, кіраўніку, арганізатару, які выступае ў выглядзе прапагандыста ведаў пра традыцыі і абрады, вуснае народнае мастацтва рэгіёна. Таму работнік, які займаецца вывучэннем рэгіянальнага фальклору разам з падлеткамі, павінен кіравацца наступнымі рэкамендацыямі: а) ведаць змест нацыянальна-рэгіянальнага кампанента на тэарэтычным узроўні; б) вызначаць месца, значэнне, патрэбнасць вывучэння рэгіянальнага фальклору ў кантэксце рэспубліканскага; в) валодаць методыкай сістэматызацыі фальклорных ведаў; г) вызначаць навучальныя, выхаваўчыя і развіццёвыя задачы пры фарміраванні ведаў; д) умець суадносіць агульнае і асобнае ў развіцці, усведамляць унікальнасць рэгіянальнага фальклору.

Вырашальнае значэнне ў арганізацыі фальклорнай пазашкольнай дзейнасці належыць папярэдняй самападрыхтоўцы работнікаў дадзеных устаноў. Яны павінны мець уяўленні аб асноўных цэнтрах збіральніцкай і навукова-даследчай работы па фальклоры. Кіраўнік фальклорнага аб’яднання павінен: а) быць

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

знаёмым з літаратурай па методыцы і абмену вопытам фальклорнай дзейнасці; б) умець працаваць з рознымі відамі крыніц, у тым ліку архіўнымі; в) праводзіць заняткі цікава, зразумела і з выкарыстаннем featрознабаковых форм і тыпаў: самастойная праца з крыніцамі; экскурсіі; экспедыцыі па родным краі; даследаванні і праектная дзейнасць; праца прадметнага клуба, гуртка, ансамбля, творчага калектыву; навукова-даследчыя канферэнцыі, стварэнне прэзентацый, выступленні з дакладамі; сустрэчы і гутаркі з цікавымі людзьмі; публікацыі ў СМІ і г.д. г) актыўна выкарыстоўваць інтэрактыўныя метады; л) выкарыстоўваць сучасныя інфармацыйныя метады, асабліва ў праектна-даследчай дзейнасці.

Адным з найбольш актыўных цэнтраў выкарыстання рэгіянальнага фальклору ў Асіповіцкага раёна Магілёўскай вобласці сярод вучняў сярэдняга школьнага ўзросту з’яўляюцца ўстановы культуры, дзейнасць якіх накіравана на захаванне гісторыка-культурнай спадчыны, стварэнне ўмоў для развіцця творчых здольнасцей дзяцей і моладзі, арганізацыю змястоўнага адпачынку насельніцтва. Сетка ўстаноў культуры раёна прадстаўлена дзяржаўнай установай культуры «Цэнтралізаванная клубная сістэма Асіповіцкага раёна», якая аб’яднала 27 клубных устаноў, дзяржаўная ўстанова культуры «Цэнтралізаваная бібліятэчная сетка Асіповіцкага раёна», у складзе якой 32 бібліятэкі, дзяржаўная ўстанова культуры «Асіповіцкі раённы гісторыка-краязнаўчы музей», кінатэатр «Радзіма», 10 дзіцячых школ мастацтваў з 12 філіяламі, Дзяржаўная ўстанова дадатковай адукацыі «Асіповіцкі раённы цэнтр творчасці дзяцей і моладзі». Ва ўсіх аграгарадках раёна працуюць клубныя ўстановы і бібліятэкі [1, с. 686].

Працаўнікі надаюць вялікую ўвагу адраджэнню абрадаў, традыцый, народнай творчасці з прыцягненнем да ўдзелу вучняў сярэдняга школьнага ўзросту. Традыцыйна ў раёне праходзяць святы народных традыцый «Шчадроўкі» з удзелам народных калектываў «Вязанка», «Чыстыя крыніцы», «Ліпеньскія зоркі», «Дзівакі», «Вечарынка», «Сузор’е» і іншых [2, с. 2; 3, с. 2].

Падсумоўваючы ўсё сказанае вышэй, неабходна адзначыць, што ў Асіповіцкім раёне даволі актыўна вядзецца праца па выхаванні дзяцей і падлеткаў сродкамі выкарыстання рэгіянальнага фальклору сельскімі дамамі культуры, цэнтрамі творчасці, бібліятэкамі, што з’яўляецца важнай крыніцай патрыятычнага выхавання падлеткаў, пашырэння іх жыццёвага кругагляду. Праз вывучэнне і выкарыстанне рэгіянальных асаблівасцей адбываецца асэнсаванне агульных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

Неабходна адзначыць, што працэс выкарыстання рэгіянальнага фальклору ў пазашкольнай дзейнасці сярод вучняў сярэдняга школьнага ўзросту патрабуе навукова-метадычнага суправаджэння. Метадычныя рэкамендацыі будуць забяспечваць пазашкольную дзейнасць кіраўнікоў, настаўнікаў, арганізатараў ў галіне развіцця асабістых кампетэнцый вучняў сярэдняга школьнага ўзросту, неабходных для фарміравання грамадзяніна і патрыёта, адказнага сем’яніна, канкурэнтназдольнай асобы, здольнай прымаць асэнсаваныя рашэнні, эфектыўнай працоўнай і прафесійнай дзейнасці, якія б садзейнічалі развіццю і росквіту Рэспублікі Беларусь.

Спіс літаратуры:

1. Памяць. Асіповіцкі раён. – Мінск, 2002. – С. 684–686.
2. Валадзько, Т. Цэнтр, куды спяшаюцца падлеткі / Т. Валадзько // Асіповіцкі край. – 2004. – №83. – 19 кастр. – С. 2.
3. Выбодовская, Г. Центр творчества и побед / Г. Выбодовская // Асіповіцкі край. – 2006. – 28 сак. – С. 2.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ